

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-01-10

HSN 1511-1264

Handläggare:
Birger Forsberg

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-02-23, p 31

Svar på skrivelse från Vänsterpartiet om den ojämlika vården, exemplet psoriasis

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden från Vänsterpartiet om den ojämlika vården, exemplet psoriasis, efterfrågas bland annat att hälso- och sjukvårdsförvaltningen redovisar hur arbetet för en jämställd vård bedrivs i förvaltningen och i vårdens olika verksamheter.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-01-10
Skrivelse från Vänsterpartiet

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att anse skrivelsen besvarad

Förvaltningens motivering till förslaget

I sin skrivelse tar Vänsterpartiet upp diskussionen om den orättvisa vården och vikten av kunskap och könsuppdelad statistik för att kunna upptäcka genusskillnaderna i vården. Skrivelsen lyfter även fram att nya studier har påvisat ojämlikheter när det gäller behandling av psoriasis med biologiska läkemedel. Data har bland annat visat på stora skillnader mellan könen, då andelen män med psoriasis behandlades med biologiska läkemedel i dubbelt så stor utsträckning som kvinnor med psoriasis. Vänsterpartiet menar att dessa studier visar på vikten av att vårdens medarbetare, förvaltningstjänstemän och politiker ständigt granskar vården ur ett genusperspektiv för att målsättningen om en jämställd och jämlik vård ska kunna uppnås.

Vänsterpartiet önskar nu i sin skrivelse att HSF snarast redovisar hur arbetet för en jämställd vård bedrivs i förvaltningen och i vårdens olika verksamheter. Vänsterpartiet vill också få en redovisning av vilka centrala resurser, ekonomiska och personella, som finns avsatta i budget 2016 för en jämställd och jämlik vård.

Arbetet för en jämställd vård bedrivs på flera olika plan inom hälso- och sjukvården. Medvetenheten ökar successivt bland personal och ansvariga inom sjukvården om att

varje person måste bemötas utifrån sina förutsättningar och att information måste anpassas efter mottagaren så att den tas emot och förstås på rätt sätt. Kunskaperna om patient- och personcentrad vård växer och kompetensen att arbeta utifrån förhållningssätt som sätter patient och person i centrum ökar.

På en mer övergripande nivå analyserar HSF eller dess uppdragstagare i allt större utsträckning vårdkonsumtion och behov utifrån bakgrundsvariabler som kön, socio-ekonomi, utbildningsnivå, födelseland och geografiskt boende. Här finns det dock mer att göra. Inte minst är studier av hur behandlingar når fram och följs mellan olika grupper av stort värde, något som bland annat de data som lyfts fram i skrivelsen från Vänsterpartiet visar. Här har HSF varit framsynt och sedan länge bland annat arbetat med könsbaserade analyser av läkemedelskonsumtion. Ett digitalt kunskapsstöd för läkemedelsförskrivare med dosrekommendationer med beaktande av könsspecifika behov (kön, genus och läkemedel) har också gjorts tillgängligt och uppdateras kontinuerligt.

Analysen som gjorts av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) på uppdrag av HSF visar att vårdkonsumtionen fördelas ojämnt mellan olika geografiska områden i länet och att det föreligger skillnader i vårdkonsumtion mellan olika socio-ekonomiska grupper. HSF har ambitionen att fortsatt beställa detta analysarbete och öka kunskapen om vad som kan göras för att motverka de skillnader som påvisas.

Landstingets arbete mot ojämlikhet i hälsa och vård är prioriterat och såväl utbildning av personal som bevakning av vårdens utfall är av stor betydelse för att visionerna i Framtidsplanen ska kunna förverkligas. För att öka vårdens kompetens att möta olika människor på lika villkor driver landstinget sedan flera år en särskild utbildning för chefer i administration och vård i jämställdhet, jämlikhet och mångfald. Under 2015 lät Regionalt cancercentrum (RCC) all sin personal och processledare inom cancervården gå denna kurs. Kursen hade anpassats till cancervårdens särskilda behov.

Jämställdhet och jämlikhet är ett av huvuduppdragen för den nya enheten för social hållbarhet som startat på landstingsstyrelsens förvaltning (LSF) i januari 2016. Bildandet av enheten, som placerats under den tillika nybildade avdelningen SLL Hållbarhet, innebär en ambitionshöjning av hela området och att möjligheterna för samordning och synergivinster med andra angränsande frågeområden förbättras. Det intersektionella perspektivet, som innebär att man bedömer en persons samlade riskfaktorer, kommer också att förstärkas i landstinget.

Verksamheter som drivs på uppdrag av landstinget har sedan två år tillbaka kunnat ansöka om medel för verksamhetsutveckling inom området jämställdhet och jämlikhet. Jämställd och jämlik vård är huvudfokus i merparten av ansökningarna. Under 2014-2015 beviljades 28 ansökningar varav 22 handlade om att utveckla vården till att bli mer jämställd och jämlik.

SLL Forskning och Innovation har utlyst bidrag till genusvetenskaplig forskning med inriktning på jämställd hälsa och vård för perioden 2015-2016. Två miljoner kronor har fördelats på fyra olika forskningsprojekt. Dessa projekt och de projekt som fått medel för verksamhetsutveckling, presenterade och diskuterade 2015 sina resultat på konferensen Genus i vården. Stöd till verksamhetsutveckling, forskning och konferenser för att sprida ny kunskap planeras att fortsatt ges de kommande år.

Under 2015 har HSF hållit två workshops i jämställda sjukskrivningsprocesser med inriktning på genusmedvetenhet. I hälso- och sjukvårdsnämndens budget för 2016 finns inga särskilda anslag för arbetet med jämställd och jämlik vård. Det finns emellertid resurser inom andra anslag som kommer att generera fakta inom området. Det gäller exempelvis analyser inom läkemedelsområdet och inom verksamheterna vid Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin och enheten för hälsoekonomi inom SLSO. Verksamheter inom HSF som är av särskild betydelse för jämlikhets- och jämställdhetsarbetet är bland annat Resurscentret för våld i nära relationer och LAFA.

Inom LSF finns idag en heltidstjänst för arbetet med jämställdhet och jämlikhet i ett verksamhetsperspektiv och en heltidstjänst för samma arbete i ett landstingsövergripande arbetsgivarperspektiv. Budgeten för dessa verksamheter, exklusive personalkostnader, är 4 750 000 kronor. Tjänsterna täcker inte bara vården utan hela landstingets verksamhet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Förslag till beslut innebär inga konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

Förslag till beslut innebär inga direkta konsekvenser för jämställd och jämlik vård.

Miljökonsekvenser

Förslaget har inga miljökonsekvenser

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Björn Wettermark
Avdelningschef

Skrivelse från Vänsterpartiet om den ojämlika vården, exemplet psoriasis

För drygt tio år sedan genomfördes det som kom att kallas Tvättsäcksprojektet vid Danderyd sjukhus. Projektets upprinnelse var en fråga från en sjuksköterska vid hudkliniken – Varför är tvättsäckarna i herrarnas duschrum alltid mycket fullare och måste tömmas oftare än tvättsäckarna hos damerna?

Projekresultatet kom att väcka stor uppmärksamhet då det påvisade tidigare okända och oförklarliga skillnader i ordination och behandling av kvinnliga och manliga patienter med psoriasis och eksem. Män fick i större utstäckning ordination och behandling på hudkliniken, medan kvinnorna ordinerades egenvård och färre ljusbehandlingar än männen. En kostnadsjämförande analys visade också en avsevärt högre kostnad för männens behandling i offentlig vård än för kvinnornas behandling.

Detta projekt blev inledningen till en omfattande diskussion om den orättvisa vården och vikten av kunskap och könsuppdelad statistik för att kunna upptäcka genusskillnaderna i vården.

För en tid sedan kom en ny rapport från läkemedelsföretaget AbbVie som påvisade fortsatta ojämlikheter när det gäller behandling av psoriasis med biologiska läkemedel. Data har hämtats från det nationella patientregistret och i studien ingår drygt 90 000 patienter med psoriasis. Resultatet visar på stora skillnader mellan könen. Andelen män med psoriasis behandlades med biologiska läkemedel i dubbelt så stor utsträckning som kvinnor med psoriasis.

Dessa två studier visar på vikten av att vårdens medarbetare, men även förvaltningstjänstemän och politiker ständigt granskar vården ur ett genusperspektiv om vi ska kunna få en jämställd och jämlik vård.

Vänsterpartiet vill att HSN snarast redovisar hur arbetet för en jämställd vård bedrivs i i förvaltningen och i vårdens olika verksamheter.

Vänsterpartiet vill också få en redovisning av vilka centrala resurser, ekonomiska och personella, som finns avsatt i budget 2016 för en jämställd och jämlik vård.